

(א) וְהַמֶּלֶךְ¹ דָּוִד זָקֵן² בָּא בַיָּמִים³ וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַם לוֹ: (ב) וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַבְדָּיו יִבְקֹשׁוּ לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְּתוּלָה⁴ וְעַמֻּדָה לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וּתְהִי־לוֹ סִכְנֵת⁵ וְשִׁכְבָּה בְּחִיקָךְ וְחַם לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ: (ג) וַיִּבְקֹשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוֹנִמִית וַיָּבֵאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: (ד) וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד־מְאֹד וְתְהִי לַמֶּלֶךְ סִכְנֵת וּתְשַׂרְתְּהוּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יִדְעָה⁶: (ה) וַאֲדֹנֶיהָ בְּן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אִמְלֶךְ⁷ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב

(א) וּמִלְכָּא דָּוִד סִיב עַל בְּיוֹמָיו וּמִכְסָן לִיהַ בְּלִבוֹשֵׁין וְלֹא שְׁחִין לִיהַ: (ב) וַאֲמָרוּ לִיהַ עַבְדוֹהִי יִבְעוּן לְרִבּוֹנֵי מִלְכָּא עוֹלָמְתָא בְּתוּלָתָא וּתְשִׁמִּישׁ³⁷ קָדָם מִלְכָּא וְתְהִי לִיהַ קְרִיבָא וְתִשְׁכּוּב לְוַתְךָ וְתִשְׁחַן לְרִבּוֹנֵי מִלְכָּא: (ג) וּבְעוּ עוֹלָמְתָא שְׁפִירְתָּא בְּכָל תְּחוּם אֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל וַאֲשַׁכְחוּ יֵת אֲבִישַׁג דְּמִן שׁוֹנִם וַאֲיִתִּיאוּ יְתָהּ לַמִּלְכָּא: (ד) וְעוֹלָמְתָא שְׁפִירְתָּא עַד לְחָדָא וְהוֹת לַמִּלְכָּא קְרִיבָא וּמִשְׁמִשָּׂא לִיהַ וּמִלְכָּא לֹא יִדְעָה: (ה) וַאֲדֹנֶיהָ בְּרַ חַגִּית

¹ עי' אסתר רבה (הקדמה ו) ר' יצחק פתח (משלי כ"ט) ברבות צדיקים ישמח העם ובמשול רשעים יאנח עם בשעה שהצדיקים נוטלין גדולה חזוה ושמחה בעולם, והוה בעולם, והמלך דוד, והמלך דוד, והמלך שלמה והמלך שלמה והמלך אסא והמלך אסא. אלו במלכי ישראל. במלכי אומות העולם מניין, שנאמר (עזרא א') והמלך כורש, והמלך כורש. ובשעה שהרשעים נוטלין גדולה, ווי ואנחה וחרון אף בעולם [לשון מדרש אגדת בראשית פרק לה, כשהרשעים מתגדלין בעולם חיה רעה באה לעולם], (מלכים א' ט"ז) וימלוך אחאב בן עמרי, ווי שמלך אחאב בן עמרי, וימלוך הושע בן אלה ווי שמלך הושע בן אלה וימלוך מלך צדקיהו בן יאשיהו ווי שמלך צדקיהו בן יאשיהו במלכי אומות העולם שנאמר ויהי בימי אחשורוש ווי שמלך אחשורוש.

"וה" הוא לשון של שמחה [עי' מדרש תהילים (מזמור ט) א"ר לוי בשם רבי חמא, כל זמן שזרעו של עמלק קיים לא השם שלם ולא הכסא שלם עד שיאבד זכרו של עמלק, שנאמר (שמות יז, טז) כי יד על כס יה. היה צריך לומר על כסא ה'. וכשיאבד זכרו של עמלק מן העולם, השם שלם והכסא שלם. שכן כתיב, האויב תמו חרבות לנצח. מה כתיב בתריה, וה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו וגו'], לגבי ווי שהוא לשון צער עי' תרגום במדבר (כא כט) אוי לך מואב. וי לכון מואבאי.

² עי' קהלת רבה (פרשה א פסקה ג), ר' שמואל בר רב יצחק מתני לה בשם ר' שמעון בן אלעזר, שבעה הבלים שאמר קהלת כנגד שבעה עולמות שאדם רואה, בן שנה דומה למלך נתון באיספקרפסטי [] והכל מחבקין ומנשקין אותו, בן שתים ושלש דומה לחזיר שפושט ידיו בביבין [], בן עשר שנה קופץ כגדי בן עשרים כסוס נהים משפר גרמיה ובעי אתתא [] נשא אשה הרי הוא כחמור [] הוליד בנים מעיז פניו ככלב להביא לחם [נ"א להם] ומזונות הזקין הרי הוא כקוף הדא דתימר בעמי הארץ אבל בבני תורה כתיב (מלכים א' א') והמלך דוד זקן אע"פ שהוא זקן מלך. ועי' מדרש משלי (פרשה טז) בדוד נאמר, (שמואל ב ח, טו) ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו. וכתיב, (מלכים א א, א) והמלך דוד זקן בא בימים. למדנו, שאין הזקנה מצויה אלא בצדקה. שנאמר (משלי יב, כח) בארח צדקה חיים וגו':

³ עי' רבינו בחיי (בראשית כד א) ובמדרש מפני ארבעה דברים זקנה קופצת על האדם. מפני היראה, מפני כעס הבנים מפני אשה רעה, מפני מלחמות, מפני היראה מנין שנאמר (דברי הימים א כא) ולא יכול דוד ללכת לפניו לדרוש אלהים כי נבעת מפני חרב מלאך ה'. וכתיב (מלכים א) והמלך דוד זקן בא בימים. מפני כעס בנים, שנאמר (שמואל א ב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו.

⁴ עי' מגילה (יב ע"ב) אמר רב מאי דכתיב כל ערום יעשה בדעת וכסיל יפרוש אולת כל ערום יעשה בדעת זה דוד דכתיב ויאמרו לו עבדיו יבקשו לאדני המלך נערה בתולה כל מאן דהוה ליה ברתא אייתה ניהליה וכסיל יפרוש אולת זה אחשורוש דכתיב ויפקד המלך פקידים כל מאן דהוה ליה ברתא איטמרה מיניה. ועי' רש"י על הפסוק במשלי: וכסיל יפרוש אולת - זה אחשורוש ויפקד המלך (אסתר ב) יודעים היו שלא ישא לכולם ומי שהיה לו בת הטמינה.

⁵ עי' סנהדרין קה ע"ב שזה לשון של תשמיש המטה.

⁶ עי' רמ"ע מפאנו מאמר הנפש חלק ב פרק ג ז"ל: ליחוד גרידא לצוות בעלמא [רק ליחוד ולחיבור בעולם ולא לתשמיש], וכן הוא בארז"ל טעמי המצות פרשת שופטים.

⁷ עי' סנהדרין (דף כא ע"ב) ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב יהודה אמר רב מלמד שביקש להולמו ולא הולמתו, פי' רש"י שבקש להולמו ולא הולמתו - שתשב בראשו כתר מלכות ולא הולמתו, לפי שהיה שרביט של זהב בתוך חללה מדופן לדופן ואינה מתיישב בראשו אלא למי שיש לו חריץ בראשו, והיא עדות לבית דוד, שכל הראוי למלכות הולמתו, ומי שאינו ראוי למלכות אינו הולמתו:

ועי' עבודה זרה (דף מד ע"א) זאת היתה לי כי פקודיך נצרתי מאי קאמר הכי קאמר בשכר שפקודיך נצרתי זאת היתה לי לעדות מאי עדותה אמר רבי יהושע בן לוי שהיה מניחה במקום תפילין והולמתו והא בעי אנוחי תפילין אמר רב שמואל בר רב יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות נזר זו כלילא עדות אמר רב יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי למלכות אין הולמתו ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלך אמר רב יהודה אמר רב שמתנשא להולמו ולא הולמתו ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותיהו תנא כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים היו:

⁸ עי' תוספתא סוטה (פ"ד אות ה) וכן אתה מוצא בקין [קרח] ובלעם ודואג ואחיתופל וגחזי [אבשלום] ואדוניה והמן שנתנו עיניהם [בשאיין] ראוי להם מה שבקשו לא ניתן להם ומה שבידם [ניטל מהם]:

⁹ עי' רש"י קהלת (ז ג) טוב היה לאדוניהו אם עצבו אביו על כל עבירה שהיה עושה משחוק שהראה לו ובסוף נהרג עליו. עי' רבינו בחיי הקדמה לפרשת שמות, וכן אדוניה בן חגית היה לו געגועין אצל אביו ולא רדהו.

עי' שמ"ר (א א) עשה דוד באדוניה שלא רידהו ביסורין ולא גער בו ולפיכך יצא לתרבות רעה דכתיב (מלכים א א) ולא עצבו אביו מימיו (שם) ואותו ילדה אחרי אבשלום והלא אבשלום בן מעכה ואדוניהו בן חגית מהו ואותו ילדה אחרי אבשלום אלא מתוך שיצא לתרבות רעה ולא רידהו אביו וכתיב באדוניהו ולא עצבו אביו מימיו אף הוא יצא לתרבות רעה לפיכך כתיב ואותו ילדה אחרי אבשלום.

עי' קהלת רבה (ז י) טוב כעס משחוק אמר שלמה אילו כעס אבא על אדוניה קמעא טוב היה לו משחוק ששחקה עליו מדת הדין למה כי ברוע פנים ייטב לב אלו הרע לו פנים הביאו למוטב אלא (מ"א א) ולא עצבו אביו מימיו.

¹⁰ עי' בבא בתרא (קט ע"ב) רבי שמעון בן יוחי מכאן שתולין את הקלקלה במקולקל רבי יוסי בר חנינא אמר מהכא וגם הוא טוב תואר מאד ואותו ילדה אחרי אבשלום והלא אדניה בן חגית ואבשלום בן מעכה אלא מתוך שעשה מעשה אבשלום דמרד במלכות תלאו הכתוב באבשלום (ה"נ מתוך שעשה מעשה מנשה תלאו הכתוב

¹¹ עי' לקמן ב כח.

¹² עי' סנהדרין (דף קי ע"א) אמר רבי יוסי כל החולק על מלכות בית דוד ראוי להכישו נחש כתיב הכא ויזבח אדוניהו צאן ובקר ומריא עם אבן הזוחלת וכתיב התם עם חמת זוחלי עפר

¹³ עי' מסכת דרך ארץ זוטא פרק השלום: אדניה לא נהרג אלא בשביל שהיה בעל מחלוקת ומותר לומר לשון הרע על בעל מחלוקת שכן נתן הנביא אמר לבת שבע (מ"א א) ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך (וכן הוא בירושלמי פאה ד ע"ב).

עי' קהלת רבה (פ"ד סי' ח) טובים השנים מן האחד וכו' והחוט המשולש לא במהרה ינתק וכו' ר' יוחנן אמר טובים השנים איש לאשתו מן הא' זה לעצמו וזו לעצמה והחוט המשולש זה הקב"ה שהוא פוקדן בבנים וכו' ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן ר' יהודה אומר זה דוד ובת שבע והחוט המשולש זה נתן הנביא שאמר לה לבת שבע (מלכים א' א) ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך וכשבאו אצל דוד הסכים עמהם ואמר (שם) והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי וגו'.

¹⁴ עי' סנהדרין (כב ע"א) אמרה ניסבן [עי' לעיל הערה. Error! Bookmark not defined.] אמר לה אסירת לי. אמרה ליה חסריה לגנבא נפשיה לשלמא נקיט. אמר להו קראו לי לבת שבע, וכתיב ותבא בת שבע אל המלך החדרה. אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה קינחה בת שבע בשלש עשרה מפות.

פי' רש"י: חסריה לגנבא נפשיה לשלמא נקט - כשהגב חסר, שאינו מוצא מקום לגנוב, מחזיק עצמו בענוה כאיש שלום, כלומר מפני שזקנת ותשש כחך אתה אומר שאני אסורה לך: קנחה בת שבע - שבא עליה שלש עשרה ביאות ומקנחת בין תשמיש לתשמיש ובמקרא זה כתובים שלש עשרה תיבות ותבא בת שבע אל המלך החדרה והמלך זקן מאד ואבישג השונמית משרת את המלך:

¹⁵ עי' ברכות לד ע"ב: תנו רבנן קידה על אפים שנאמר ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים שנאמר מکرע על ברכיו השתחואה זו פשוט ידים ורגלים שנאמר הבוא נבוא אני ואמך ואחייך להשתחות לך ארצה.

¹⁶ עי' משנה תורה (מלכים פרק ב הלכה ה) וכל העם באין אליו בעת שירצה ועומדין לפניו ומשתחויים ארצה אפילו נביא עומד לפני המלך משתחוה ארצה שנאמר הנה נתן הנביא ויבא לפני המלך וישתחו

¹⁷ עי' ב"ק צב ע"ב: אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין תכלי מטייה לככא דקל חבריה שמע ולא אכל אמר ליה דכתיב ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא. [ששים מנות צער לשיניים ששמע שחברו אכל והוא לא אכל].

¹⁸ עי לעיל הערה 14, ואולי מקומו כאן?

¹⁹ וכן הוא בשמואל ב' ד ט.

²⁰ עי' ברכות דף לד ע"ב: תנו רבנן קידה על אפים שנאמר ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים שנאמר מכרע על ברכיו השתחווה זו פשוט ידים ורגלים שנאמר הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך

²¹ עי' רמב"ן (בראשית מז ז, וכן הוא ברבינו בחיי שם): דרך הזקנים והחסידיים הבאים לפני המלכים לברך אותם בעושר ונכסים וכבוד והתנשא מלכותם, וכענין שאמר הכתוב (מ"א א לא) יחי אדוני המלך דוד לעולם

²² עי' רש"י (בראשית יט כד) ד"ה מאת ה' - דרך המקראות לדבר כן כמו נשי למך ולא אמר נשיי. וכן אמר דוד (מ"א א) קחו עמכם את עבדי אדוניכם ולא אמר מעבדי וכן אחשוורוש בשם המלך ולא אמר בשמי אף כאן אמר מאת ה' ולא אמר מאתו:

ועי' תוספתא (הוריות פ"ב מ"ח): המלך קודם לכהן גדול שנא' (מ"א א) ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי וגו'

²³ עי' תוספתא כלאים (פ"ה מ"ד) לא יקשור סוס לפרד ופרד לחמור וחמור לערוד מפני שמנהגין זה את זה אם עשה כן ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין ר' יהודה אומר בני סוסה ובני חמורה [כאחד] אסורין זה עם זה וחכמים אומרים כל הפרדות מין אחד הן אסי הבבלי אומר אסור לרכוב על גבי הפרדה מקל וחומר ומה אם במקום שמותר ללבוש שני חלוקות כאחד הרי הוא אסור בתערובתן מקום שאסור לנהוג שתי בהמות אינו דין שיהא אסור בתערובתן אמרו לו הרי הוא אומר (מ"א א) והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אותו אל גיחון אמר להן אין משיבין מתקוע אמרו לו הרי הוא אומר (מ"א טו) (ויעש דוד הישר) בעיני ה' ולא סר מכל אשר צוהו רק בדבר אוריה החתי:

עי' תלמוד ירושלמי (כלאים דף לח ע"א): איסי בן עקביה אמר אסור לרכב על גבי פרדה מקל וחומר ומה אם בבגדים שאת מותר ללבוש זה על זה את {אוסר} [אסור] בתערובתן. בהמה שאת אסור להנהיג בה בזו עם זו לא כל שכן את אסור לרכוב עליה. והא כתיב וירכבו איש על פרדו וינסו. אין למדין מן המלכות. והא כתיב והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי. בריה מששת ימי בראשית היתה.

²⁴ עי' תוספתא הוריות (פ"ב מ"ח) חכם קודם למלך ישראל מת חכם אין לנו כיוצא בו מת מלך ישראל כל ישראל ראויים למלכות. המלך קודם לכהן גדול שנא' (מ"א א) ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי וגו' כה"ג קודם לנביא שנאמר (שם) ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא הקדים צדוק לנתן ואומר (זכריה ג) שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה וריעך היושבים לפניך וגו' יכול בני אדם הדיוטות היו ת"ל כי אנשי מופת המה אין מופת אלא נביא שנאמר (דברים יג) ונתן אליך אות או מופת:

²⁵ עי' תוספתא (סנהדרין פרק ד משנה ו) ואין מושחין מלכים אלא מפני המחלוקת מפני מה משחו את שלמה מפני אדוניה

²⁶ עי' תנחומא (ויחי פרק יד) א"ל דבר אלהים לי אליך ויקם מעל הכסא אמר ליה הקדוש ברוך הוא חלקת לי כבוד ועמדת מעל הכסא חייך אני מעמיד מבתך בן שישב על כסאי ואיזו זו רות המואביה כיון שעמד שלמה וישב שלמה על כסא ה' למלך (דברי הימים א כט) מה כתיב באהוד ויקח

ועי' ילקוט שמעוני רות (פרק א - רמז תר) ר' ביבי בשם ר' ראובן אמר רות וערפה בנות עגלון היו דכתיב דבר סתר לי אליך המלך ויקם מעל הכסא, א"ל הקב"ה אתה עמדת מכסאך בשביל כבודי הריני מעמיד ממך בן יושב על כסאי שנאמר וישב שלמה על כסא ה' למלך:

²⁷ עי' דברים רבה (פ"ז סי' א): לענות שלא תטרף דעתו יענה למה מפני שאין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונין אמר ר' יהודה בר סימון אמן הזה יש בו שלשה אספליאות שבועה וקבלה ואמנה שבועה מנין שנאמר (במדבר ה) והשביע הכהן וגו' ואמרה האשה אמן אמן קבלה מנין שנאמר (דברים כז) ואמר כל העם אמן אמנה מנין שנאמר (מלכים א א) ויען בניהו בן יהוידע את המלך ויאמר אמן כן יאמר ה'.

עי' רש"י (ירמיה כח ו): אמן כן יעשה וגו' - בעלי אגדה אומרים כך אמר לו הלואי ויתקיימו דבריך

ועי' רמב"ן (בראשית יח טו): והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין, או שתאמר "אמן כן יעשה ה'":

עי' ב"ר (פע"ו סי' ב): אין הבטחה לצדיק בעולם הזה ר' פנחס בשם ר' חנין דציפורן אמר (מלכים א א) ויען בניהו בן יהוידע את המלך ויאמר אמן כן יאמר

²⁸ עי' רש"י בראשית (מא מ): כסא - לשון של המלוכה כמו (מלכים א) ויגדל את כסאו מכסא אדוני המלך:

ע"י ז"ח (&): ות"ח, בקדמיתא כד אתא אברהם לעלמא, אתנהירת סיהרא. ושראת לאנהרא, עד דאשתלימת בדרגהא, ביומוי דשלמה, דאתגדל על כלא. דכתיב, ויגדל את כסאו מכסאך.
תרגום:

²⁹ ע"י רש"י שמואל ב' (ח יח) ובניהו בן יהוידע והכרתי והפלתי - תרגם יונתן, ובניהו בר יהוידע ממנא על קשתיא ועל קלעיא.

רש"י דברי הימים א' (יח יז) על הכרתי והפלתי - פתרונו אומות היו כדכתיב (צפניה ב') הוי גוי כרתים ומאומותם היו עם דוד אנשים גבורי חיל ובניהו עליהם ודוגמא (בשמואל ב' טו) וכל עבדיו עוברים על ידו וכל הכרתי וכל הפלתי וכל הגתים וגומר.

ע"י ברכות (דף ד ע"א) בניהו בן יהוידע זה סנהדרין ואביתר אלו אורים ותומים וכן הוא אומר ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי ולמה נקרא שמם כרתי ופלתי כרתי שכורתים דבריהם פלתי שמופלאים בדבריהם ואחר כך

³⁰ ע"י שמואל א' (טז יג) ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אתו בקרב אחיו ותצלח רוח יהו"ה אל דוד מהיום ההוא ומעלה ויקם שמואל וילך הרמתה:

קרן השמן. זה שאמר הכתוב עלץ לבי בה' רמה קרני ולא רמה פכי, דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותם שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותם. ויעלו כל העם אחריו וגו' ותבקע הארץ

³¹ לשון התרגשות ע"י רש"י ישעיה (ט ד) כל סאון סאן ברעש - יש פותרין אותו לשון סאה ומדה כמו שדרשוהו רבותינו אך לפי פשט לשון המקרא לא יתכן לפרש מגזרתו מאחר שאין הוי"ו והנז"ן מעיקר התיבה אלא כמו שאון מן שואה והמון מן הומה וחרון מן חרה לא יתפעל עם הנז"ן לומר סואן אלא סואה כמו מן

ע"י משלי (כ א) לץ היין המה שכר וכל שגה בו לא יחכם:

³² ע"י לעיל הערה 31.

³³ ע"י לעיל הערה 28.

³⁴ ??

³⁵ ע"י לעיל הערה 26 שהרמז של כסאי הוא להקב"ה וצ"ע אם יש דיוק.

³⁶ ע"י רבינו בחיי שמות (כא יד) כיואב דכתיב (מלכים א ב) וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח, מוציאין אותו משם והורגין אותו, וזה באמת מדיני היושר ומכלל חקים ומשפטים צדיקים, שאפילו זה שהיה חושב להיות נעזר בהקב"ה או במזבח המיוחס לו כיון שהוא רוצח ונתחייב מיתה צוה הכתוב להוציאו משם ולמסרו ביד בעל דינו ואין ראוי לחמול ולרחם עליו כי הרחמנות במקום הזה אכזריות הוא על הנבראים:

ע"י מכות (דף יב ע"א) אמר רב יהודה אמר רב שתי טעיות טעה יואב באותה שעה דכתיב וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה שאינו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו טעה שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה אביי אומר בהא נמי מיטעא טעה טעה שאינו קולט אלא כהן ועבודה בידו והוא זר היה אמר.

ועי"ש רש"י: טעה יואב - בדרשא דמעם מזבחי תקחנו ולא מעל מזבחי וכסבור דהיינו מעל מזבחי: מזבח בית עולמים - דכתיב מזבחי המיוחד לי:

ע"י מדרש תנחומא (מסעי יב) ונס שמה רוצח מכה נפש בשגגה ולא בזדון אם ילך אדם ויהרוג בזדון ויאמר בשגגה הרגתי ויהא בורח לערי מקלט אמר הקב"ה אפילו הוא נכנס ובורח למזבח שלי הרגו אותו שנאמר (שמות כא) מעם מזבחי תקחנו למות ומי היה זה שברח למזבח ונהרג זה יואב שנאמר (מלכים א ב) והשמועה באה עד יואב וגו' את מוצא שחכם גדול היה יואב בתורה וראש סנהדרין שנאמר (שמואל ב כג) יושב בשבת תחכמני ראש השלישים ולא היה יודע שכתוב בתורה כי יזיד איש על רעהו וגו' (שמות כא) שהלך והחזיק בקרנות המזבח אלא אמר יואב הרוגי בית דין אינם נקברים בקבורת אבותיהם אלא הן לעצמן מוטב לי למות כאן שאקבר בקברי אבותי וישב בניהו את המלך וגו' ויאמר

ע"י מכילתא משפטים (נזיקין פרשה א): ואלה המשפטים אשר תשים. נמצינו למדין שסנהדרין באין בצד מזבח אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנא' מ"א ב' וינס יואב ויחזק בקרנות המזבח:

³⁷ ותשמש (המטה) ע"י ת"י שמות יט טו.

³⁸ בעצה.

³⁹ בעצת

⁴⁰ צופים מתורגם בת"א במדבר כג יד, ובישעיה כא ח משמרת

⁴¹ כובס

⁴² לפני

⁴³ אקיים

⁴⁴ חדר בית המטות

וּפְרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו⁸: (ו) מְתַרְבֵּרֵב לְמִימַר אֲנִי אֶמְלֹךְ וְעַבְדִּי לִיָּהּ
 וְלֹא-עָצְבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כָּכָה רְתִיבִין וּפְרָשִׁין וַחֲמִשִּׁין גְּבָרָא רְדִיפִין קְדָמוּהִי:
 עֲשִׂיתָ⁹ וְגַם-הוּא טוֹב-תֵּאָר מְאֹד וְאֵתָּו (ו) וְלֹא אֶבְלִימִיָּה אָבוּהִי מִיּוֹמוּהִי לְמִימַר מָא

-
- 45 לפני.
 46 בדבר.
 47 ואתה.
 48 ועתה.
 49 סומכים
 50 מלכות של
 51 מגורשים.
 52 יצליח.
 53 מלכות של
 54 שבועה הוא
 55 בדבר
 56 מלכותי
 57 לשילוח.
 58 להיות.
 59 יצליח.
 60 מלכותי.
 61 מלך.
 62 יהי רצון מלפני
 63 דבר
 64 בעזרת
 65 לשון הוראה עי' רש"י שמואל א' לא ג
 66 ?
 67 לשילוח.
 68 משכן
 69 יצליח
 70 משבחים בריקודים?
 71 רעש.
 72 וכן הוא בתרגום אונקלוס בראשית מג ב.
 73 מה זה
 74 התרגשות
 75 ירא חטא
 76 באמת.
 77 לשון הוראה עי' רש"י שמואל א' לא ג
 78
 79
 80 מכסא מלכותך
 81
 82 בן
 83 מלכותי
 84 מלפני
 85 שלא.
 86 לאדם ירא חטא.
 87 משער ראשו.
 88 ויהרג?

יִלְדָה אַחֲרַי אֲבִשְׁלוֹם¹⁰: (ז) וַיְהִי דִבְרֵיו עִם יֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וְעִם אֲבִיתָר הַכֹּהֵן וַיַּעֲזְרוּ אַחֲרַי אֲדֹנָי¹¹: (ח) וַעֲדוּק הַכֹּהֵן וּבְנָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְנָתָן הַנָּבִיא וְשִׁמְעִי וְרַעִי וְהַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם־אֲדֹנָיָהוּ: (ט) וַיִּזְבַּח אֲדֹנָיָהוּ זָאֵן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֲבָן הַזֹּחֶלֶת¹² אֲשֶׁר־אֵצֶל עֵין הַגִּל וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־אֶחָיו בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְכָל־אֲנָשֵׁי יְהוּדָה עִבְדֵי הַמֶּלֶךְ: (י) וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָהוּ וְאֶת־הַגְּבוּרִים וְאֶת־שְׁלֹמֹה אֶחָיו לֹא קָרָא: (יא) וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־בַּת־שֶׁבַע אִם־שְׁלֹמֹה לֹא־אָמַר הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ כִּי מֶלֶךְ אֲדֹנָיָהוּ בֶן־חַגִּית וְאֲדֹנָינוּ דָּוִד לֹא יָדָע: (יב) וְעַתָּה לְכִי אִיעָצֶךָ נָא עֲשֵׂה וּמַלְטִי אֶת־נַפְשֶׁךָ וְאֶת־נַפְשׁ בְּנֶךָ שְׁלֹמֹה: (יג) לְכִי וּבֹאִיו אֶל־הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא־אָתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִשְׁפַּעְתָּ לְאַמְתֶּךָ לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֶךָ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּאי וּמִדֹּעַ מֶלֶךְ אֲדֹנָיָהוּ: (יד) הִנֵּה עוֹדֶךָ מְדַבְּרַת שָׁם עִם־הַמֶּלֶךְ וְאֲנִי אָבִיא אַחֲרֶיךָ וּמִלֹּאתִי אֶת־דְּבָרֶיךָ¹³: (טו) וּתְבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וְאֲבִישָׁג הַשְּׂוֹנְמִית מִשְׁרַת אֶת־הַמֶּלֶךְ¹⁴: (טז) וְתִקַּח בַּת־שֶׁבַע וּתְשַׁתְּחוּ¹⁵ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ: (יז) וְתֹאמַר לוֹ אֲדֹנִי אֵתָּה נִשְׁפַּעְתָּ בִּיקָנֶךָ אֱלֹהֶיךָ לְאַמְתֶּךָ כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֶךָ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּאי: (יח) וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנָיָה מֶלֶךְ וְעַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעַתְּ: (יט) וַיִּזְבַּח שׂוֹר וּמְרִיא־וְזָאֵן לְדָבִר וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֲבִיתָר הַכֹּהֵן וּלְיֹאָב שֹׁר הַצִּבְּאָ וּלְשְׁלֹמֹה עִבְדֶּךָ לֹא קָרָא: (כ) וְאֵתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם מִי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: (כא) וְהָיָה כַּשֶּׁכַּב אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אָנֹכִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲסָאִים: (כב) וְהִנֵּה עוֹדְנָה מְדַבְּרַת עִם־הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא בָּא: (כג) וַיִּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה נָתָן הַנָּבִיא וַיָּבֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַמֶּלֶךְ עַל־אִפְּיוֹ אֲרָעָה¹⁶: (כד) וַיֹּאמֶר נָתָן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֵתָּה אָמַרְתָּ אֲדֹנָיָהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּאי: (כה) כִּי יָרַד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׂוֹר

דִּין כְּדִין אֶת עֶבֶד וְאָף הוּא שְׁפִיר בְּרִיּוֹא לַחֲדָא וַיְתִיבָה יְלִידַת כְּתֵר אֲבִשְׁלוֹם: (ז) וְהוּוּ פִתְנָמוּהִי בְּעֵצָה³⁸ עִם יֹאָב בֶּן צְרוּיָה וְעִם אֲבִיתָר כְּהֵנָּה וְסַעֲדִין כְּתֵר אֲדֹנָיָה: (ח) וַעֲדוּק כְּהֵנָּה וּבְנָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְנָתָן נְבִיא וְשִׁמְעִי וְרַעִי וּגְבַרְיָא דִּי לְדָוִד לֹא הוּוּ בְּעֵצַת³⁹ אֲדֹנָיָהוּ: (ט) וּגְבַיִם אֲדֹנָיָהוּ עָאן וְתוֹרִין וּפְטִימִין עִם אֲבָן סְכוּתָא⁴⁰ דִּין בְּסַטֵּר עֵין קַצְרָא⁴¹ וְזִמִּין יַת כָּל אַחוּהִי בְּנֵי מַלְכָא וּלְכָל גְּבַרְי יְהוּדָה עֶבְדֵי מַלְכָא: (י) וַיְתֵן נָתָן נְבִיא וּבְנָהוּ וַיְתֵן גְּבַרְיָא וַיְתֵן שְׁלֹמֹה אַחוּהִי לֹא זִמִּין: (יא) וַיֹּאמֶר נָתָן לְבַת שֶׁבַע אִמִּיהָ רַשְׁלֹמָה לְמִימֵר הֲלֹא שָׁמַעְתָּ אֲרִי מֶלֶךְ אֲדֹנָיָהוּ בֶן חַגִּית וְרַבּוּנָנָא דָּוִד לֹא יָדָע: (יב) וּכְעַן אַתָּה אֲמַלְכִינֶךָ כְּעַן מַלְכָא וְשִׁיזְבִי יַת נַפְשֶׁיךָ וַיְתֵן נַפְשׁ בְּרִיךְ שְׁלֹמֹה: (יג) אֲוִילִי וְתַעֲלִין לֹת מַלְכָא דָּוִד וְתִימְרִין לִיהָ הֲלֹא אַתָּה רַבּוּנִי מַלְכָא קְנִימְתָא לְאַמְתֶּךָ לְמִימֵר אֲרִי שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ יִמְלֹךְ בְּתַרְי וְהוּא יְתִיב עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתִי וְמָה דִּין מֶלֶךְ אֲדֹנָיָהוּ: (יד) וְהָא עַד דִּי אַתָּה מְמַלְלָא תִמְן קְדָם⁴² מַלְכָא וְאָנָּה אִיעוּל בְּתַרְךָ וְאֲקִיִם⁴³ יַת פִּתְנָמִיכִי: (טו) וְעַלְתָּ בַת שֶׁבַע לְקְדָם מַלְכָא לְאִידְרוֹן בֵּית מִשְׁכַּבָּא⁴⁴ וּמַלְכָא סִיב לַחֲדָא וְאֲבִישָׁג דְמִן שׂוֹנִים מִשְׁמָשָׂא קְדָם⁴⁵ מַלְכָא: (טז) וּכְרַעַת בַּת שֶׁבַע וּסְגִידַת לְמַלְכָא וַיֹּאמֶר מַלְכָא מַה לָּיְךָ: (יז) וְאָמַרְתָּ לִיהָ רַבּוּנִי אַתָּה קְנִימְתָא בְּמִימְרָא⁴⁶ דִּי אֱלֹהֶיךָ לְאַמְתֶּךָ אֲרִי שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ יִמְלֹךְ בְּתַרְי וְהוּא יְתִיב עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתִי: (יח) וּכְעַן הָא אֲדֹנָיָה מֶלֶךְ וְאַתָּה⁴⁷ רַבּוּנִי מַלְכָא לֹא יָדָעְתָּא: (יט) וּגְבַיִם תּוֹרִין וּפְטִימִין וְעָאן לְסַגִּי וְזִמִּין לְכָל בְּנֵי מַלְכָא וּלְאֲבִיתָר כְּהֵנָּה וּלְיֹאָב רַב חֵילָא וְלְשְׁלֹמֹה עִבְדֶּךָ לֹא זִמִּין: (כ) וּכְעַן⁴⁸ רַבּוּנִי מַלְכָא עֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל סְבִירָן⁴⁹ עָלֶיךָ לְחוּאַה לְהוֹן מִן יְתִיב עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתָא⁵⁰ דְּרַבּוּנִי מַלְכָא בְּתַרוּהִי: (כא) וַיְהִי כִּד יִשְׁכּוּב רַבּוּנִי מַלְכָא עִם אֲבֹהָתוּהִי וְאָחִי אָנָּה וּבְרִי שְׁלֹמֹה מְתַרְכִּין⁵¹: (כב) וְהָא עוֹד דְּהִיא מְמַלְלָא עִם מַלְכָא וְנָתָן נְבִיא אֵתָּה: (כג) וְחוּיָא לְמַלְכָא לְמִימֵר הָא נָתָן נְבִיא וְאַתָּה קְדָם מַלְכָא וּסְגִיד לְמַלְכָא עַל אַפּוּהִי עַל אֲרָעָא: (כד) וַיֹּאמֶר נָתָן רַבּוּנִי מַלְכָא אַתָּה אָמַרְתָּ אֲדֹנָיָה יִמְלֹךְ בְּתַרְי וְהוּא יְתִיב עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתִי: (כה) אֲרִי נָחַת

וּמְרִיא וַיֵּצֵאן לְרֹב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
 וְלִשְׂרֵי הַצָּבָא וְלֹא־בִיָּתֵר הִפְהִן וְהִגִּם אֲכָלִים
 וְשִׁתִּים לִפְנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנָיָהוּ:
 (כו) וְלִי אֲנִי־עֹבֵדְךָ וְלִצְדֹק הִפְהִן וְלִבְנֵיהוּ
 בְּיַהֲוִידָע וְלִשְׁלֹמֹה עֹבֵדְךָ לֹא קָרָא¹⁷: (כז)
 אִם מֵאֵת אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא
 הוֹדַעְתָּ אֶת־עֹבֵדְךָ עֹבֵדְךָ מִי יֵשֵׁב עַל־פִּסָּא
 אֲדֹנָיִי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: ס (כח) וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ
 דָּוִד וַיֹּאמֶר קְרָאוּ־לִי לְבַת־שֶׁבַע וּתְבֵא
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וּתַעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ¹⁸: (כט)
 וַיִּשְׁבַּע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר חַי־יִקְוֶה אֲשֶׁר־פָּדָה
 אֶת־נַפְשִׁי מִכַּל־צָרָה¹⁹: (ל) כִּי כַּאֲשֶׁר^ו
 נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ בִּיקְוֶה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
 כִּי־שְׁלֹמֹה בְּנֶךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב
 עַל־פִּסָּא תַּחְתָּי כִּי בֶן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה:
 (לא) וַתִּקְדַּר בַּת־שֶׁבַע אֲפִים אֲרִץ
 וַתִּשְׁתַּחֲוֶה²⁰ לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ
 דָּוִד לְעַלְמִם²¹: פ (לב) וַיֹּאמְרוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד
 קְרָאוּ־לִי לִצְדֹק הִפְהִן וְלִנְתָן הַנָּבִיא
 וְלִבְנֵיהוּ בְּיַהֲוִידָע וַיָּבֵאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (לג)
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קַחוּ עִמָּכֶם אֶת־עַבְדֵי
 אֲדֹנֵיכֶם²² וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנֵי
 עַל־הַפָּרְדָּה²³ אֲשֶׁר־לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ
 אֶל־גִּחֹן: (לד) וּמִשַּׁח אֹתוֹ שֵׁם צְדֹק הִפְהִן
 וְנָתַן הַנָּבִיא²⁴ לַמֶּלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וַתִּקְעֹתֶם
 בְּשׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה²⁵: (לה)
 וְעַל־יָתֶם אַחֲרָיו וּבֹא וַיֵּשֶׁב עַל־פִּסָּא²⁶ וְהוּא
 יִמְלֹךְ תַּחְתָּי וְאֹתוֹ צִוִּיתִי לַהֲיוֹת נָגִיד
 עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה: (לו) וַיַּעַן בְּנֵיהוּ
 בְּיַהֲוִידָע אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ אָמֵן²⁷ בֶּן
 יֹאמֶר יִקְוֶה אֱלֹהֵי אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ: (לז) כַּאֲשֶׁר
 הָיָה יִקְוֶה עִם־אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ בֶּן יְחִי וַיְהִי –
 קְרִי) עִם־שְׁלֹמֹה וַיַּגְדֵּל אֶת־פִּסָּאוֹ²⁸ מִפִּסָּא
 אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד: (לח) וַיֵּרֶד צְדֹק הַכֹּהֵן
 וְנָתַן הַנָּבִיא וּבְנֵיהוּ בְּיַהֲוִידָע וְהַפְּרִתִי
 וְהַפְּלִיתִי²⁹ וַיִּרְכַּבוּ אֶת־שְׁלֹמֹה עַל־פָּרְדַּת
 הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיִּלְכוּ אֹתוֹ עַל־גִּחֹן: (לט) וַיִּקַּח^ו
 צְדֹק הַכֹּהֵן אֶת־קַרְנֵי הַשֶּׁמֶן³⁰ מִן־הָאֵהָל
 וַיִּמְשַׁח אֶת־שְׁלֹמֹה וַיִּתְקַעוּ בְּשׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ
 כָּל־הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: (מ) וַיַּעֲלוּ
 כָּל־הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מִחֲלָלִים בְּחֲלָלִים
 וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַתִּבְקַע הָאָרֶץ

יוֹמָא דִּין וְנִכְסִים תּוֹרִין וּפְטִימִין וְעָאן לִסְגִי וּזְמִין
 לְכָל בְּנֵי מַלְכָּא וְלִרְבֵּי חֵילָא וְלֹא־בִיָּתֵר כִּהְנָא
 וְהָא אֵינּוּן אֲכָלִין וְשִׁתָּן קַדְמוּהִי וַאֲמָרוּ יֵצֵלֵחַ⁵²
 מַלְכָּא אֲדֹנָיָהוּ: (כו) וְלִי אֲנָא עֹבֵדְךָ וְלִצְדֹק
 כִּהְנָא וְלִבְנֵיהוּ בֵּר יַהֲוִידָע וְלִשְׁלֹמֹה עֹבֵדְךָ לֹא
 זְמִין: (כז) אִם מִן רַבּוּנֵי מַלְכָּא הוּא פִּתְנָמָא
 הַדִּין וְלֹא הוֹדַעְתָּ יָת עֹבֵדְךָ מִן יַתִּיב עַל פּוֹרְסֵי
 מַלְכוּתָא⁵³ דְּרַבּוּנֵי מַלְכָּא בִּתְרוּהִי: (כח)
 וַאֲתִיב מַלְכָּא דָּוִד וַאֲמַר קְרוּ לִי לְבַת שֶׁבַע
 וְעַלְתָּ לְקָדָם מַלְכָּא וְקָמַת לְקָדָם מַלְכָּא: (כט)
 וְקִים מַלְכָּא וַאֲמַר קִים הוּא⁵⁴ יִי דַּפְרֵךְ יָת נַפְשִׁי
 מִכָּל עָקָא: (ל) אֲרִי כִּמָּא דְקִימִית לְךָ
 בְּמִימְרָא⁵⁵ דֵּי אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל לְמִימַר אֲרִי
 שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ יִמְלֹךְ בְּתַרִי וְהוּא יַתִּיב עַל פּוֹרְסֵי
 מַלְכוּתֵי⁵⁶ תַּחֲוִתֵי אֲרִי בֶּן אַעֲפִיד יוֹמָא הַדִּין:
 (לא) וּבְכַרְעַת בַּת שֶׁבַע עַל אַפְהָא עַל אַרְעָא
 וּסְגִידַת לְמַלְכָּא וַאֲמַרְתָּ יִתְקִים רַבּוּנֵי מַלְכָּא
 דָּוִד לְעַלְמִם: (לב) וַאֲמַר מַלְכָּא דָּוִד קְרוּ לִי
 לִצְדֹק כִּהְנָא וְלִנְתָן נָבִיא וְלִבְנֵיהוּ בֵּר יַהֲוִידָע
 וְאֹתוֹ לְקָדָם מַלְכָּא: (לג) וַאֲמַר מַלְכָּא לְהוֹן
 דַּבְּרוּ עִמָּכוֹן יָת עַבְדֵי רַבּוּנִיכוֹן וַתִּרְכַּבּוּן יָת
 שְׁלֹמֹה בְּרִי עַל פּוֹדֵנְתָא דִּי לִי וַתַּחֲתוּן יַתִּיהָ
 לְשִׁילוּחָא⁵⁷: (לד) וַיִּמְשַׁח יַתִּיהָ תַּמָּן צְדֹק
 כִּהְנָא וְנָתַן נָבִיא לְמַהוּ⁵⁸ מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל
 וַתִּתְקַעוּן בְּשׁוֹפָרָא וַתִּימְרוּן יֵצֵלֵחַ⁵⁹ מַלְכָּא
 שְׁלֹמֹה: (לה) וַתִּסְקוּן בִּתְרוּהִי וַיַּתִּיב וַיַּתִּיב עַל
 כּוֹרְסֵי מַלְכוּתֵי⁶⁰ וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחֲוִתֵי וַיַּתִּיהָ
 פְּקַדִּית לְמַהוּ מַלְכָּא⁶¹ עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל יְהוּדָה:
 (לו) וַאֲתִיב בְּנֵיהוּ בֵּר יַהֲוִידָע יָת מַלְכָּא וַאֲמַר
 אָמֵן בֶּן תְּהִי רַעְוָא מִן קַדָּם⁶² יִי אֱלֹהֵא דְרַבּוּנֵי
 מַלְכָּא: (לז) כִּמָּא דִּהְוָה מִימְרָא⁶³ דֵּי
 בְּסַעֲדִיָּה⁶⁴ דְּרַבּוּנֵי מַלְכָּא בֶּן יְחִי בְּסַעֲדִיָּה
 דְּשְׁלֹמֹה וַיִּרְבִּי יָת כּוֹרְסִיָּה מִכּוֹרְסֵי מַלְכוּתָא
 דְּרַבּוּנֵי מַלְכָּא דָּוִד: (לח) וַנְּחַת צְדֹק כִּהְנָא
 וְנָתַן נָבִיא וּבְנֵיהוּ בֵּר יַהֲוִידָע וְקִשְׁתֵּיָא⁶⁵
 וְקַלְעֵיָא⁶⁶ וַאֲרַכְבֵּיָתָא שְׁלֹמֹה עַל פּוֹדֵנְתָא
 דְּמַלְכָּא דָּוִד וַאֲוִבִילוֹ יַתִּיהָ לְשִׁילוּחָא⁶⁷: (לט)
 וַנְּסִיב צְדֹק כִּהְנָא יָת קַרְנָא דְּמִשְׁחָא מִן
 מִשְׁכְּנָא⁶⁸ וּמִשַּׁח יָת שְׁלֹמֹה וַתִּקְעוּ בְּשׁוֹפָרָא
 וַאֲמָרוּ כָּל עַמָּא יֵצֵלֵחַ⁶⁹ מַלְכָּא שְׁלֹמֹה: (מ)
 וּסְלִיקוּ כָּל עַמָּא בִּתְרוּהִי וְעַמָּא מְשַׁבְּחִין
 כִּהְנָא⁷⁰ וַחֲדָן חֲדָוּא רַבָּא וַנְּעַת⁷¹ אַרְעָא

בְּקוֹלָם: (מא) וַיִּשְׁמַע אֲדֹנָיָהוּ וְכָל־הַקְּרָאִים
 אֲשֶׁר אֵתוּ וְהֵם כָּלוּ לֶאֱכֹל וַיִּשְׁמַע יוֹאָב
 אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר מִדַּוְעַ קוֹל־הַקְּרָיָה
 הַזֶּה³¹: (מב) עוֹדְנוּ מִדָּבָר וְהִנֵּה יוֹנָתָן
 בֶּן־אֲבִיתֶר הַכֹּהֵן בָּא וַיֹּאמֶר אֲדֹנָיָהוּ כִּי
 אִישׁ תָּיִל אֶתְּהָ וּמִוֵּב תִּבְשָׂר: (מג) וַיַּעַן יוֹנָתָן
 וַיֹּאמֶר לְאֲדֹנָיָהוּ אֲבָל אֲדֹנָיָהוּ הַמֶּלֶךְ־דָּוִד
 הַמֶּלֶךְ אֶת־שְׁלֹמֹה: (מד) וַיִּשְׁלַח
 אֶת־הַמֶּלֶךְ אֶת־צְדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶת־נָתָן
 הַנָּבִיא וּבְנֵיהֶם בְּן־יְהוֹיָדָע וְהַכֹּהֵן וְהַפְּלִטִי
 וַיִּרְכְּבוּ אֹתוֹ עַל פָּרְדֵּת הַמֶּלֶךְ: (מה) וַיִּמְשְׁחוּ
 אֹתוֹ צְדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ בְּגִחוֹן
 וַיַּעֲלוּ מִשָּׁם שְׂמֹחִים וְתִהְיֶה³² הַקְּרָיָה הַזֹּאת
 הַקּוֹל אֲשֶׁר שָׁמַעְתֶּם: (מו) וְגַם יֵשֵׁב שְׁלֹמֹה
 עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה: (מז) וְגַם־בָּאוּ עִבְדֵי
 הַמֶּלֶךְ לְבָרֵךְ אֶת־אֲדֹנָיָהוּ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לֵאמֹר
 יֵטֵב אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ אֶת־שֵׁם שְׁלֹמֹה
 מִשְׁמֶךָ וַיִּגְדַּל אֶת־כִּסְאוֹ³³ מִכִּסְאוֹךָ וַיִּשְׁתַּחֲוֶהוּ
 הַמֶּלֶךְ עַל־הַמִּשְׁכָּב³⁴: (מח) וְגַם־בָּכָה אִמֵּר
 הַמֶּלֶךְ בְּרוּךְ יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן
 הַיּוֹם יֵשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ³⁵ וַעֲיֵנֵי רְאוּת: (מט)
 וַיַּחֲרִדוּ וַיִּקְמוּ כָּל־הַקְּרָאִים אֲשֶׁר לְאֲדֹנָיָהוּ
 וַיִּלְכוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ: (נ) וַאֲדֹנָיָהוּ יָרָא מִפְּנֵי
 שְׁלֹמֹה וַיִּקָּם וַיֵּלֶךְ וַיַּחֲזֹק בְּקַרְנֵת הַמַּזְבֵּחַ³⁶:
 (נא) וַיִּגַּד לְשְׁלֹמֹה לֵאמֹר הִנֵּה אֲדֹנָיָהוּ יָרָא
 אֶת־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה אֶחָז בְּקַרְנֵת
 הַמַּזְבֵּחַ לֵאמֹר וַיִּשְׁבַּע־לִי כִּי־וּמַלְךְ
 שְׁלֹמֹה אִם־יָמִית אֶת־עַבְדּוֹ בְּחָרָב: (נב)
 וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אִם יִהְיֶה לְבֶן־חַיִל לֹא־יִפֹּל
 מִשְׁעַרְתּוֹ אַרְצָה וְאִם־רָעָה תִּפְצָא־בוֹ וְמָת:
 (נג) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּרְדְּהוּ מֵעַל
 הַמַּזְבֵּחַ וַיָּבֵא וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה
 וַיֹּאמֶר־לוֹ שְׁלֹמֹה לֵךְ לְבֵיתְךָ: פ

פרק ב

(א) וַיִּקְרְבוּ יָמֵי⁸⁹ דָּוִד⁹⁰ לָמוּת⁹¹ וַיֵּצֵא אֶת (א) וַקְּרִיבוּ יוֹמֵי דָוִד לְמוֹת וּפְקִיד יֵת שְׁלֹמֹה

⁸⁹ עי' & ויקרבו ימי. וכי ימים מתים, אמר רבי שמואל בר נחמני צדיקים שמתים ימיהם בטלים והם קיימים, וכה"א יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם רוממות אל בגרונו, הא למדת שאפילו במיתתן מרוממים להקב"ה, וכה"א כי החיים יודעים שימותו אלו הצדיקים שאפילו במיתתן נקראים חיים, וכה"א ובניהו בן יהוידע בן איש חי, וכי בניהו בן איש חי וכולי עלמא בני מתים ניהו אלא בן איש שאפילו במיתתו קרוי חי. ויקרבו ימי המלך דוד אין כתיב כאן אלא ימי

דוד לקיים מה שנאמר אין שלטון ביום המות. אף יעקב כשנטה למות השפיל עצמו לפני יוסף אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תקברני במצרים. אמר רבי יהושע דסיכנין בש"ר לוי חצוצרות שעשה משה במדבר כיון שנטה למות גזזן הקב"ה שלא יהא אחר תוקע בהם והם באים אצתו שנאמר הקהילו אלי את כל ראשי שבטיכם. ויצו את שלמה באו (כתוב ברמז ל"ד):

⁹⁰ עי' בראשית רבה (פצ"ו סי' ג) ויקרבו ימי ישראל כתיב (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח כללוא את הרוח ואין שלטון ביום המות רבי יהושע דסיכנין בשם ר' לוי חצוצרות שעשה משה במדבר בשעה שנטה למות גזזן הקב"ה שלא יהא אחר תוקע בהן והן באים אצלו דכתיב (דברים לא) הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם לקיים מה שנאמר ואין שלטון ביום המות דבר אחר ואין שלטון ביום המות כשעשה זמרי אותו מעשה מה כתיב שם (במדבר כה) ויבא אחר איש ישראל אל הקבה והיכן היה משה ופנחס מדבר לפני משה אלא לקיים ואין שלטון ביום המות ואין מות אלא לשון השפלה ניתנה הישועה לפנחס והשפיל את משה ואף דוד כתיב בו (מלכים א א) והמלך דוד זקן וכיון שנטה למות מה כתיב בו (שם א ב) ויקרבו ימי המלך דוד אין כתיב כאן אלא ויקרבו ימי דוד ואף יעקב כיון שנטה למות התחיל משפיל עצמו לפני יוסף ואמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך אימתי כשקרב למיתה שנאמר ויקרבו ימי ישראל למות:

⁹¹ עי' בראשית רבה (פצ"ו סי' ד) אמר ריש לקיש חייך אתה שוכב ואין אתה מת שנא' ויקרבו ימי ישראל למות מהו ויקרבו אמר הקב"ה היום קובל עליך לומר כי הוא יקום כאדם שאומר פלוני קרב על חבירו הוי ויקרבו וכל מי שנאמר בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותיו דוד כתיב בו קריבה ויקרבו ימי דוד למות לא הגיע לימי אבותיו בועז ועובד ישי (עובד) אמרו חכמים יותר מד' מאות שנה היו חייו ודוד לא חיה אלא ע' שנה לא הגיע לימי אבותיו לפיכך כתיב בו קריבה עמרם חיה קל"ז שנה ומשה לא חיה אלא ק"כ שנה לפיכך כתיב בו קריבה (דברים לא) הן קרבו ימך למות ויעקב כתיב בו קריבה שלא הגיע לימי אבותיו אברהם חיה קע"ה שנה יצחק ק"פ ויעקב קמ"ז לפיכך כתיב בו קריבה ויקרבו ימי ישראל:

ועי' רמב"ן בראשית (מז כט) ויקרבו ימי ישראל למות פתרונו, כאשר קרבו ימי ישראל למות קרא לבנו ליוסף, והוא בשנה האחרונה לימיו וענינו, כי הרגיש בעצמו אפיסת הכחות ויתרון החולשה, ואיננו חולה, אבל ידע כי לא יאריך ימים, ולכן קרא לבנו ליוסף ואחרי שוב יוסף למצרים חלה, והוגד ליוסף, ובא לפניו עם שני בניו כדי שיברכם וכן ויקרבו ימי דוד למות (מ"א ב א), ושם (שם פסוק ב) נאמר אנכי הולך בדרך כל הארץ, כי ידע בנפשו כן:

⁹² עי' ילקוט שמעוני דברים (רמז תת): וכן אתה מוצא בדוד שלא הוכיח את שלמה אלא סמוך למיתה שנאמר ויקרבו ימי דוד למות ויצו את שלמה בנו לאמר

⁹³ עי' לעיל הערה 91.

⁹⁴ עי' רש"י שמות (טו ג) ה' איש מלחמה - בעל מלחמה כמו (רות א) איש נעמי וכל איש ואישך מתורגמין בעל וכן (מלכים ב) וחזקת והיית לאיש לגבור. ועי' רמב"ן (דברים ג יא): וטעם באמת איש - הגדול בבני אדם, כמו וחזקת והיית לאיש (מ"א ב ב) ועל דעת אונקלוס.

⁹⁵ כלה"פ ויקרא ח לה, במדבר ט יט

⁹⁶ עי' דברים ח ו

⁹⁷ עי' דברים ח יא: השמר לך פן תשכח את יהו"ה אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוך היום. ועיי"ד ד מה: אלה העדת והחקים והמשפטים אשר דבר משה אל בני ישראל בצאתם ממצרים:

⁹⁸ כלה"פ יהושע א ז.

⁹⁹ עי' מדרש תהילים (מזמור קלב): שיר המעלות זכור ה' לדוד את כל ענותו. אם ישמרו בניך בריתי. שלשה דברים נתנו על תנאי. ארץ ישראל, ובית המקדש, ומלכות בית דוד. חוץ מספר תורה ובריתו של אהרן, שלא נתנו על תנאי. ארץ ישראל מנין, שנאמר (דברים יא, טז-יז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם. וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים וגו'. בית המקדש מנין, שנאמר (מלכים-א ט, ג-ד) הבית הזה אשר אתה בונה, אם תלך בחקותי. ואם לאו, (שם, ח) הבית הזה יהיה עליון כל עובר עליו ישום וגו'. מלכות בית דוד מנין, שנאמר, אם ישמרו בניך בריתי. ונאמר, (תהלים פט, לג) ופקדתי בשבט פשעם. ומנין לספר תורה שלא

ועי' רש"י (תהילים עב ז) יפרח בימיו צדיק - ישראל. ורוב שלום - יפרח בימיו ויהי שלום זה ארוך עד לעולם, וכל תפלה זו נתקיימה חוץ מדבר הזה לפי ששלמה חטא לפיכך לא נמשכה מלכותו שהמלכות נמסרה לדוד על תנאי אם ישמרו בניך את דרכי (ס"א דרכם) וישראל פרחו בימיו שנאמר (מלכים א ד') יהודה וישראל רבים כחול וגו' ורוב שלום היה שנאמר וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו כל ימי שלמה:

¹⁰⁰ עי' מכילתא (פרשת השירה פרשה ו): ויבואו השמים שאין להם לב ונתן להם לב ויורידו המן כטל לישראל שיש להם לב וקבלו התורה ועבדו השם בכל לבבם ובכל נפשם שנא' דברים ו' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך וגו'.

בריה למימר: (ב) אנא אזיל באורח כל ארעא ותתקיף ותהא לגבר דחיל חטאיך¹⁰²: (ג) ותטר ית מטרת מימרא¹⁰³ דיי אלהך למהך באורחך דתקנן קדמוהי¹⁰⁴ למטר קימוהי¹⁰⁵ פקודוהי ודינוהי וסהדותיה כמא דכתיב באורייתא דמשה בדיל דתצלה¹⁰⁶ ית כל דתעביד וית כל אתר¹⁰⁷ דתתפני לתמן: (ד) בדיל די יקים יי ית פתגמוהי די מליל עלי למימר אם יטרון בנדך ית ארחיהון למהך קדמי בקשוט בכל לבהון ובכל נפשיהון למימר לא יפסוק¹⁰⁸ לך גבר מעל כורסי מלכותא¹⁰⁹ דישראל: (ה) ואף את ידעת ית דעבד לי יואב בר צרויה דעבד לתרין רבני חילותא דישראל לאבנר בר נר ולעמשא בר יתר דקטלינון בערמותיה ודמי די יתחשב ליה דמיהון עלוהי כדם תבירי קרבא ויתיב להון בכמנת שלמא ואשד דמהון באספניקי די בחרציה ודש בטלריתא די ברנלוהי¹¹⁰:

שְׁלֹמֹה בָּנָו לְאָמַר⁹²: (ב) אֲנֹכִי הֵלֵךְ בְּדַרְךְךָ כָּל הָאָרֶץ⁹³ וְחִזַּקְתָּ וְהֵייתָ לְאִישׁ⁹⁴: (ג) וְשִׁמְרֵתָ אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה⁹⁵ אֱלֹהֶיךָ לְלֶבֶת בְּדַרְכֶיךָ⁹⁶ לְשֹׁמֵר חֻקֶיךָ מִצִּוְתָיו וּמִשְׁפָּטָיו⁹⁷ וְעִדּוֹתָיו כִּפְתּוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה לְמַעַן תִּשְׁבִּיל⁹⁸ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאֵת כָּל אֲשֶׁר תִּפְגַּה שָׁם: (ד) לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת דְּבָרֹו אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לְאָמַר אִם יִשְׁמְרוּ בְנֵיךָ אֶת דְּרָכָם⁹⁹ לְלֶבֶת לְפָנַי בְּאֵמֶת כָּכֵל לְבָבָם וּבְכָל נַפְשָׁם¹⁰⁰ לְאָמַר לֹא יִכְרֹת לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל: (ה) וְגַם אֶתָּה יָדַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה¹⁰¹ אֲשֶׁר עָשָׂה לְשָׁנַי שָׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן נֵר וְלְעַמְשָׂא בֶן יֵתֵר וַיַּהֲרֹגוּם וַיִּשְׂם דָּמֵי מַלְחָמָה בְּשָׁלֹם וַיִּתֵּן דָּמֵי מַלְחָמָה בְּחַגְרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמִתְנָיו וּבְנִעְלוֹ אֲשֶׁר בְּרִגְלָיו:

¹⁰¹ עיי' במ"ר (כג יג) וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה ואשר עשה לשני שרי צבאות ישראל לאבנר בן נר ולעמשא בן יתר ויהרגם מה עשה לו את מוצא בשעה שכתב דוד ליואב (שמואל א יב) הבו את אוריה אל מול פני המלחמה החזקה ושבתם מאחריו ונקה ומת עשה כך ונהרג נתקבצו כל ראשי החילים על יואב להרגו שהיה ראש הגבורים שכך כתיב בו (שם כג) אוריה החתי על שלשים ושבעה הראה להם את הכתב לפיכך כתיב את אשר עשה לי יואב בן צרויה ואשר עשה וגו' היו סבורין כל ישראל שדוד צוהו להרגו שהיה אבנר בן דודו של שאל לפיכך כתיב (שמואל ב ג) אל יכרת מבית יואב זב ומצורע עמד דוד וקלל את יואב וידעו כל ישראל שלא היה מדוד ונתפייסו וצוה לשלמה בנו שיהרוג אותו שהיה יואב בן אחותו של דוד והיה מבקש להביאו לעולם הבא.

¹⁰² ירא חטאים.

¹⁰³ דבר

¹⁰⁴ שמתוקנסי לנפי

¹⁰⁵

¹⁰⁶ שתצליח

¹⁰⁷ מקום

¹⁰⁸ יפסק

¹⁰⁹ מלכות

¹¹⁰ הערמומית ודמיו אז נחשב לו דמיהם עליו כדם שבירת מלחמה וישב להם כמנת? שלם ושפךדמיהם באפניקי שברחציה ודש בטלריתא שברגליו.